tohime mõtelda, et kõik tuulest ei olnud tõusnud, waid midagi tõekuju jutul sisuks wõinud olla, mis loomisele põhjanduseks pandi. Luulemise wägi kaswatas selle põhjuse peale wiimaks ühe kuju, kelle keha ja liikmed igapidi nõnda wäljawenitati ja imelikult painutati, et nemad enam kuskil loomuliku inimese piirtesse ei mahu, waid neist üle lähewad ja wõimatu lugu näitawad. Sest tükist tunneme et jutu esimesed sünnitajad lapsepõlwes elanud, kus weel wahetegemine mõistusel puudus, mis wõimalik, ehk mis wõimatu näitab. Sellest lugu pidamata peame Kalewipoea mäletust aunus pidama, sest et neid meie oma rahwa waimu põld oli kaswatanud, enne kui selgem teadmine wõõraste läbi meie maal sigines. Kalewipoea mälestust kannawad täna päämani mäekingud, kaewandikud, kaljukiwi rahnud, mullahunnikud, järwed, jõed ja ojad Alutaguse, Järwa, Harju, Lääne, Tartu ja Wiru maal, mis mitmel wiisil tema tugewuse jälgi peawad kuulutama." —

„Lubage mulle" — ütles Põllupap — „siin lühidelt küsida, mis meie lastel kodu ehk koolis säherduste ennemuistse jutudega tegemist peaks olema? Koolmeistri kohus on neid kõige tarkuste peale juhatada, aga ei mite tühja jutust, mis ristiinimestele kuulda, weel wähem meelespidada ei kõlba, kuulutama hakata, sest se on minu arwates aearaiskamine."

Koolmeister wastas: „Kooliõpetuste tundidel ei olema ial neid jutust rääkinud, waid ika siis, kui koolitunnid juba möödа läksid ja lapsed mind ise palusiwad, neile ühte ja teist jutustada. Lapsed kuulewad enamist kõik teraselt tähelpannes säherdust jutust, sellepärast westan neid mõne korra mõistuse äratamiseks. Miks need jutud ühe ristiinimesele ei peaks kõlbama, ehk mis kahju lastele nende kuulmisest sündima: seda ei oska minu pisuke mõistus mite äranäha. Kõigis haritud rahwa koolides õpiwad lapsed mõnda wana jutu kuulsamatest wanapõlwe rahwadest, mikspärast ei tohi siis meie niisamuti oma lastega teha? Ehk kül mul kaugemalt mõtesi ei ole, meie noort sugu õpetades, neid kõige ülemalt Eestlaseks kaswatada, waid kõik minu töömaew üksnes selle peale läheb, meie järeltulejatest ülepea haritud inimesi wal-

mistada, siiski on minu soowimine, et neile nende kodumaa ja rahwas ika armsaks peawad jääma. Koht, kus meie eelkäijad mõne saea aastat oliwad elanud, ei tohi meile mite wõõraks jääda, waid peab igaühele kui kätki ase surmani armas olema. Mõnda raskust, mis meile eluteel jubtub, wõitsime sellega kergitada, kui meil õpetuse läbi täielikuma mõistust kaswaks, kelle abiga palju wigalist wõitsime parandada.

„Jätke seda," palus Peeter Mõistand — „ja rääkige meile paremine Kalewipoeast. Ehk ma kül mõnekorra tema raamatut lugema hakkasin, siiski leidsin seal sees mõnda, kellest ma selget aru ei saanud. Ehk wõite mind ja mõnda teist parema mõistmisele juhatada, kui meile räägite, mis need 20 lugu tema elust awaldawad." —

„Hea meelega," kostis koolmeister, ja rääkis nõnda edasi:

„Meie kuulus Kalewipoeg peab kahesteistkümnest wennast kõige noorem olema olnud. Tema teistest wendadest ei leita midagi suuremat mälestust, waid meie kuuleme, et wana „Kalewi taadi" eluõhtal kaks poega kodu kaswis ja wiimne poeg wast päräst isa surma ilmole sündis. Seda nooremat poega nimetab rahwa suu igal rääkimisel „Kalewi poeaks," ehk mõne korra kui tema isa järsku Kalew. Tema wägewus awandab ennast juba kätkis, kus ta esiteks nutu nädalatel põhjatu kisaga eide öörahu raiskab, hiljemine mähkmed katki kisub, kätki lõhub, ja sedawiisi põrandale saab, kus ta oma liikmete rammu õpetama hakab. Päräst mõne noorel põlwel toimetatud tallitust, tõuseb ta liisu läbi „jumalikul juhatamisel" meie maale kuningaks, nõnda kui tema isa enne oli walitsenud. Kaks wanemad wenda, kes temaga liisku oliwad heitnud, rändawad wälja, sest et meie kitsad „ahtral lüpsil põllumaad" niipalju kangeid mehi ei jõuaks toita ega üles pidada. Aga juba esimesel meheeal peab kuulus Kalewipoeg siit ilmast lahkuma, werewõla tasumiseks, sest et tema ükskord eksides ilma süüta werd oli walanud ja üks tütarlaps tema läbi otsa leidnud. — Ehk kül Kalewi walitsuse kuldne, ehk meie rahwa õnne aeg palju kaugemal seisab, kui wanemate aeakirjade mälestused ulatawad, siiski wenitab tema jut, praegusel seisusel, tema elujälgi tuhat aastat päräst Kris-

Eesti Rahwa Kasuline Kalender 1869, lk 31